

O sudbinama omeđenim kvadratima

Piše Velimir Grgić

U koričene stripovske teorije u Hrvatskoj nikada nema dovoljno pa je svako pojavljivanje novog naslova razlog za slavlje. Ali knjiga *Čudo kvadrata, magija oblačića* Igora Gajina ima i jednu važnu bonus kvalitetu: uistinu je dobra. Ne zove na hvaljenje zbog pukog postojanja, nego zabavlja, intrigira i tjera na razmišljanje, ispunjavajući ulogu ozbiljne stripovske teorije.

Čudo kvadrata iz naslova možemo iščitati na dva načina: kao divljenje čudima medija stripa sazdanog od sudbina omeđenih kvadratima, ali i kao referencu na legendarni hrvatski časopis za stripovsku teoriju i kritiku *Kvadrat* Ogranka Matice hrvatske u Bizovcu (glavni urednik Vjekoslav Daniš), u kojem su ovi tekstovi izvorno objavljivani između 2015. i 2024.

Čudo kvadrata, magija oblačića tako je prije svega zbirka eseja, povezanih Gajinim svjetonazorom i ukusom, ali tematski potpuno široka, s prvom dijelom posvećenim analizama hrvatskih autora i drugim dijelom koji se bavi europskim i američkim naslovima i majstorima. Uz dva dežurna „sumnjivca“, Danijela Žeželja i Dušana Gačića, vizualno i narativno jedinstvenih autora koji su već duboko upisani u kanon hrvatske stripovske umjetnosti, našao se i osječki kipar Tihomir Matijević, koji je u strip ušao kao neka vrsta tehnički nespretne naive, ali dijelom baš i zato postao potpuno svjež, ori-

ginalan autorski glas. Gajin Matijevićeve stripove vidi kao transformaciju kiparstva na papiru, sa senzibilitetom Borgesa i Thomasa Bernharda.

Žeželjeva nenadmašna igra svjetla i sjene, filmsko kadriranje i sugestivno pripovijedanje raščlanjeni su na primjeru strip albuma *Kuga*, dok je Gačićeva monografija *Trilogija - od bezvremena do nevremena* osnova za Gajinovo seciranje autorova „radikalnog“ pristupa formi, uz nužno povijesno, generacijsko i stilsko kontekstualiziranje Gačićeve pozicije, za potpuno razumijevanje djela kod novijih generacija.

Gajin nas podsjeća na Sjenku, akcijskog junaka istoimenog serijala zanemarenih žanrovskih stripova Huga Pratta, čovjeka čiji je život obilježen veličanstvenim intelektualnim pustolovinama, poezijom i vizualnom egzotikom *Corta Maltesea*, ali koji je zarađivao unoseći svoj duh u talijansku konkurenciju američkom superherojskom uvozu. Knjiga također daje odgovor na pitanje zašto kao klinci nismo voljeli Bonellijeva *Kena Parkera* (*spoiler alert*: bili smo prebavili za tako zreli vestern), a u završnicu nas vodi dubinska analiza feminističke pozicije *Catwoman*, žene mačke koja je tijekom svoga dugog i transformativnog stripovskog i

Izd. OMH u Bizovcu, 2025.

filmskog života prolazi-la kroz sve faze položaja ženskih likova i definicije ženstvenosti u industriji zabave, postajući uglačanim ogledalom društva.

Preglednog prijeloma i s obiljem konkretnih stripovskih primjera (objave čitavih tabli) *Čudo kvadrata, magija oblačića* također je i grafičko iskustvo čitanja - kako, na kraju krajeva, i doliči bavljenju „grafičkim novelama“. Ah, „grafičke novele“ - i Gajin ovu sintagmu u polušali

naziva „snobovskim“ izrazom za one koji se boje da će se kao ljubitelji *stripa* stropoštatati nekoliko pragova niže na ljestvici kulture.

Strip se u posljednjih pola stoljeća izborio za ozbiljno shvaćanje, čemu su doprinijeli i mnogi autori spomenuti u ovoj knjizi, a koji su nebrojeno puta dokazivali da svojim literarno-vizualnim pričama mogu parirati bilo kojoj drugoj formi pripovjedačkih klasika i umjetničkih djela nastalih tijekom povijesti ljudskog izražavanja. Gajinova knjiga odličan je doprinos akademskom, a opet ne hladno znanstvenom iščitavanju zlih policajaca, kauboja i muškaraca u tajicama. I pri tome se ne ispričava nikome što i u Zagorovu univerzumu dječje zabave s kioska može pronaći iskru za ozbiljno promišljanje o poetici, psihologiji i politici stripa.